

aalto-yliopiston ylioppilaskunta
aalto-universitetets studentkår
aalto university student union

Kieliohjesääntö

Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan tiekartta kolmikielisyyteen

JOHDANTO

Yliopistolain 46 §:n mukaan Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan (AYY) kielet ovat suomi ja ruotsi. Lisäksi ylioppilaskunnan jäsenistä merkittävä osuus, vuonna 2010 noin 10 prosenttia, on kansainvälisiä opiskelijoita, joista valtaosa ei osaa suomea tai ruotsia, vaan käyttää Suomessa pääasiallisena kielenään englantia. Opetusministeriön ja Aalto-yliopiston tavoitteena on kasvattaa tulevaisuudessa huomattavasti kansainvälisten opiskelijoiden määrää.

Nykyisessä tilanteessa ylioppilaskunnan toiminnasta ja viestinnästä suuri osa tapahtuu vain suomeksi. Jotta myös vähemmistöillä olisi mahdollisuus täysipainoiseen osallistumiseen ja jäsenyyteen ylioppilaskunnassa, on ruotsin ja englannin käyttöä suomen ohella lisättävä. Kaikki ylioppilaskunnan jäsenet hyötyvät kansainvälistymisen tuomista mahdollisuuksista ja opiskeluympäristön rikastumisesta, jos eri kieliryhmien välinen vuorovaikutus on tiivistä.

Tavoitteena on käyttää ruotsia ja englantia läpäisevästi suomen rinnalla. Siten esimerkiksi uusia dokumentteja tuotettaessa huolehditaan siitä, että ne ovat myös kielivähemmistöjen saatavilla. Ylioppilaskunnan tilaisuuksissa ja toiminnassa voidaan käyttää ruotsia tai englantia suomen rinnalla tai sijasta ja niiden käyttöön rohkaistaan. Ruotsin ja englannin käyttöä ei pidä rajata pelkästään sellaisiin yhteyksiin, jotka koskevat erityisesti juuri kyseisiä vähemmistöjä.

Kieliohjesäännön tarkoitus on luoda yhteisesti sovitut käytännöt siitä, miten eri kieliä halutaan käytettävän eri tilanteissa, jotta yksittäisten ylioppilaskunnan toimijoiden olisi helpompi ottaa omassa toiminnassaan huomioon eri kieliryhmät ja toimia niiden suhteen tarkoituksenmukaisesti. Samalla asetetaan tavoitteet sille, mihin suuntaan eri kielten aseman halutaan Aalto-yliopistossa kehittyvän.

Tässä ohjesäännössä ei linjata muiden kielten kuin suomen, ruotsin ja englannin käytöstä. Tilannekohtaisesti muitakin kieliä voidaan käyttää, mutta niillä ei ole ylioppilaskunnassa virallista asemaa. Kieliohjesäännön käytännön toteutusta ohjaa hallituksen hyväksymä

kolmikielisyysuunnitelma. Kieliohjesäännön toteutumisesta ja kolmikielisyysuunnitelman tarkoituksenmukaisuudesta tehdään kokonaisarvio vuoden 2011 loppuun mennessä.

NYKYTILANNE YLIOPPILASKUNNASSA JA AALLOSSA

AYY käyttää jo nyt osassa viestintäänsä kolmea kieltä. Viikkotiedote käännetään ruotsiksi ja englanniksi. Aino-lehden jokaisessa numerossa on englanninkielisiä osioita. Ylioppilaskunnan verkkosivuilla hitaasti vaihtuvasta sisällöstä tärkeimmät osat on käännetty ruotsiksi ja englanniksi. Muusta ylioppilaskunnan viestinnästä käännetään ruotsiksi ja englanniksi kääntäjäresurssien puitteissa runsaasti tiedotteita ja muuta materiaalia. Erityisesti kansainvälisiä opiskelijoita koskeva materiaali tuotetaan pääsääntöisesti englanniksi, ja heillä on omat englanninkieliset sähköpostilistansa. Työntekijöillä on vähintään perustaidot englannissa ja ruotsissa.

Nykyisellään ei kuitenkaan ole linjausta siitä, mikä kaikki informaatio on käännettävä. Esimerkiksi edunvalvontaan liittyvä tieto, kuten kannanotot ja hallitusohjelma, sekä ylioppilaskuntaa koskevat perusasiakirjat, kuten säännöt, ovat olemassa vain suomeksi, ja luottamustehtävissä toimiminen perustuu suomen kieleen. Siten ylioppilaskunnan toimintaan osallistuminen ja vaikuttaminen on vaikeaa, ellei osaa suomea. Epäkohtien korjaamisen tekee erityisen ongelmalliseksi se, että kansainväliset opiskelijat ovat äärimmäisen aliedustettuina esimerkiksi edustajistossa tai halloped-paikoilla. Ylioppilaskunnan piirissä toimivien yhdistysten toiminta on myös enimmäkseen suomenkielistä, samoin tapahtumat ja niistä tiedotus, uutiset sekä ylioppilaskunnassa käytävä keskustelu. Otaniemen ja Töölön kampuksilla monet arkipäiväiset asiat, kuten opasteet, kyltit ja ruokalistat ovat pitkälti vain suomeksi.

Myös Aalto-yliopistolla on vielä pitkä matka kansainväliseksi yliopistoksi. Teknillisillä ja taideteollisilla aloilla opetusta on suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi, ja kaupallisilla aloilla suomeksi ja englanniksi. Kuitenkin opetuksen tarjonta ja laatu sekä henkilöstön kielitaito on vielä puutteellista, ja suomalaisten ja kansainvälisten opiskelijoiden välinen vuorovaikutus kursseilla on vähäistä. Kansainvälisille opiskelijoille ei ole myöskään tarjolla niin laajaa ja tasokasta suomen ja ruotsin opetusta, että se tukisi mahdollisuutta työllistyä Suomeen.

TAVOITTEET JA PERIAATTEET YLIOPPILASKUNNASSA

Tavoitteena on, että palvelut tarjotaan mahdollisimman samantasoisina kolmella kielellä. Kolmikielisyys näkyy AYY:n toiminnassa ja visuaalisessa ilmeessä. Kielivähemmistöihin kuuluvien on helppo osallistua ylioppilaskunnan ja sen piirissä toimivien yhdistysten tapahtumiin ja toimintaan, ja eri kieliryhmiin kuuluvien opiskelijoiden välinen vuorovaikutus on vilkasta.

Lähtökohtaisesti kielivähemmistöjä kiinnostaa sama materiaali kuin suomenkielisiäkin opiskelijoita. Kansainvälisiä opiskelijoitakaan ei tule nähdä jäsenistöstä irrallisena erityisryhmänä, jota koskevat pelkästään omat, erilliset asiansa. Vain jos tietty informaatio koskee perustellusta syystä vain tietyn kieliryhmän jäseniä, voidaan sen kääntäminen kolmelle kielelle pitää tarpeettomana.

Ruotsin ja englannin asema ei voi olla täysin verrannollinen toisiinsa. Kielten käyttötarpeet eroavat toisistaan, ja tämä asettaa erilaiset haasteet ruotsin ja englannin käytölle. Ruotsin asema perustuu lakiin, ja hallintolain mukaan ruotsinkielisillä on oltava mahdollisuus käyttää omassa asiassaan ruotsia. Kaikki ruotsinkieliset eivät osaa suomea hyvin. Suurin osa ruotsinkielisistä osaa kuitenkin jonkin verran suomea, ja jos vaihtoehtoina on kommunikaatio joko sujuvalla suomella tai heikkotasoisella ruotsilla, he saattavat asioida mieluummin suomeksi. Ruotsinkielisillä on useimmiten samat sisältöjä koskevat taustatiedot kuin suomenkielisillä.

Englanninkielisen viestinnän kohderyhmästä taas suurin osa on täysin ummikkoja kotimaisten kielten suhteen, eikä saa mitään informaatiota, ellei sitä ole tarjolla englanniksi. Englanti on toisaalta myös ainoa kieli, jota kaikki ylioppilaskunnan jäsenet osaavat ainakin jonkin verran, joten joissakin yksikielisissä tilanteissa on perusteltua käyttää englantia.

Englanninkielinen informaatio on aiheellista laatia niin, että esimerkiksi siinä olevat suomalaisen opiskelijakulttuuriin liittyvät käsitteet selvennetään lukijalle tarkemmin kuin suomenkielisessä materiaalissa. Kuitenkin sekaannusten välttämiseksi saman dokumentin eri kieliversioiden tulee pääsääntöisesti olla samansisältöisiä siksi, että myös osa kansainvälisistä opiskelijoista saattaa käyttää asiointikielenään suomea tai ruotsia, ja näin myös päivittäminen on helpompaa. Esimerkiksi verkkosivuilla pysyvä materiaali pyritään tarjoamaan kolmella kielellä samansisältöisenä.

Ylioppilaskunnan keskeiset edunvalvontaan liittyvät dokumentit käännetään kolmelle kielelle niin, että kielivähemmistöihin kuuluvat voivat seurata ylioppilaskunnan toimintaa, osallistua siitä käytävään keskusteluun ja vaikuttaa siihen täysipainoisesti. Asioinnin kannalta tärkeät, esimerkiksi ylioppilaskunnan palveluihin ja toimintaan liittyvät, ohjeet, tiedotteet ja muut dokumentit tarjotaan kolmella kielellä. Pitkäaikaisia dokumentteja on käännettävä alkuvaiheessa projektiluontoisesti, mikä vaatii lähiaikoina lisävarojen ohjaamista kääntämiseen. Tämä pohjatyö helpottaa jatkossa englannin ja ruotsin käyttämistä ylioppilaskunnassa.

Arkipäiväisessä viestinnässä on usein tilanteita, joissa saman informaation tuottaminen kolmella kielellä hidastaisi kohtuuttomasti asioiden hoitamista tai koetaan liian kuormittavaksi. Tällaisissa tilanteissa ylioppilaskunnan toimijoita kannustetaan käyttämään tiivistelmiä ja viitteellisiä käännöksiä ainakin englanniksi, jolloin myös kansainväliset opiskelijat tietävät mistä on kyse ja voivat halutessaan pyytää lisätietoja. Varsinkin tapahtumista ja ajankohtaisista asioista

tiedotettaessa on tärkeää, että käännökset valmistuvat nopeasti. Täydelliseen samanaikaisuuteen ei tarvitse pyrkiä, mutta on huolehdittava siitä, että myös kielivähemmistöt saavat tietoa silloin, kun se on vielä ajankohtaista. Siksi eri dokumenttien kääntämiselle määritellään aikarajat.

Erityisen tärkeää kielivähemmistöjen oikeuksien kannalta on mahdollisuus toimia ylioppilaskunnan luottamustehtävissä. On varmistettava, että kielivähemmistöjen edustajat saavat tietoa edustajistovaaleista, heillä on aito mahdollisuus asettua ehdokkaaksi ja osallistua edustajiston tai hallituksen työskentelyyn tai ryhtyä yliopistohallinnon opiskelijaedustajiksi, ja että näihin liittyviä kielimuureja pyritään aktiivisesti purkamaan. Edustajistossa ja hallituksessa voidaan käyttää tarpeen mukaan ruotsia ja englantia suomen rinnalla. Toimikunnat ja muut vapaaehtoiselimet voivat itse päättää, millä kielellä toimivat ja kirjoittavatko asiakirjansa suomeksi, ruotsiksi vai englanniksi. Pöytäkirjojen kielen suhteen noudatetaan kuitenkin sitä, mitä ylioppilaskunnan säännöissä määrätään. On toivottavaa, että suomea osaamattoman on mahdollista toimia missä tahansa ylioppilaskunnan elimessä oman kiinnostuksensa mukaan, ja tämä edellyttää kaikilta toimijoilta joustavaa asennetta.

Ylioppilaskunnan piirissä toimivia yhdistyksiä rohkaistaan ottamaan kielivähemmistöt omassa toiminnassaan huomioon. Mahdollisuus osallistua yhdistystoimintaan edistää erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden sopeutumista Suomeen. Yhdistyksiä rohkaistaan valitsemaan itselleen kansainvälisyysvastaava huolehtimaan yhdistyksen englanninkielisestä viestinnästä ja toiminnasta. Lisäksi selvitetään mahdollisuutta tarjota yhdistysten käyttöön kääntäjäpalveluita. Ylioppilaskunta myös luo omalla viestinnällään yleisesti myönteistä asenneilmastoa kolmikielisyttä kohtaan.

Jotta kolmikielisyys olisi käytännössä mahdollista, on oleellista että henkilökunta kykenee toimimaan kolmella kielellä eikä koe kolmikielisyyttä kuormittavaksi tai oman työn kannalta kielteiseksi asiaksi. Henkilökunnalla on oltava kolmikielisyyden toteuttamiseksi riittävä tuki ja resurssit, kuten mahdollisuus saada työtehtäviään tukevaa, täydentävää kielikoulutusta.

Kieliohjesäännön toteuttamisen ei pidä jäädä vain tiettyjen sektorien vastuulle, vaan kaikki toimijat ottavat sen oma-aloitteisesti huomioon omassa työssään. Uusia työntekijöitä palkattaessa riittävä kielitaito ja myönteinen asenne kolmikielisyyteen ovat mukana rekrytointikriteereinä. Uusien hallituksen jäsenten perehdytyksessä ohjeistetaan käyttämään kieliä kolmikielisyysperiaatteen mukaisesti.

Kustannustehokkuuden kannalta ei ole järkevää, että koko henkilöstö kääntää dokumentteja kolmelle kielelle. Siksi ylioppilaskunnan on huolehdittava riittävästä kääntäjäresursseista, jotta verkkosivut, tärkeimmät dokumentit ja tiedotus ajankohtaisista asioista voidaan tuottaa kolmella kielellä. Näin myös käännösten laatu pysyy hyvänä. Asiakaspalvelussa ja muussa

arkipäiväisessä viestinnässä kielten käyttöön on suhtauduttava käytännöllisesti: tärkeintä on, että asiasisältö välittyy. Koko henkilöstöltä ei voida vaatia oman alan asiantuntemuksen lisäksi kolmen kielen erinomaista hallintaa. Tärkeämpää onkin rohkaista kieltenkäyttöön silloinkin, kun kielitaidossa on puutteita, sekä tarjota henkilöstölle tarvittaessa kielikoulutusta.

KOLMIKIELISYYSSUUNNITELMA

Tässä asiakirjassa kuvataan yleisellä tasolla niitä toimintatapoja, joilla jatketaan vuodesta 2012 alkaen edustajiston kokouksessaan 6/2010 hyväksymän ylioppilaskunnan kielistrategian toteuttamista. Mikäli edustajisto muuttaa kielistrategiaa, katsotaan tämä asiakirja rauenneeksi.

Alla on kuvattu jatkuvia käytäntöjä, joita ylioppilaskunnan toimijat toteuttavat päivittäisessä työssään.

I. Ylioppilaskunnan keskeiset dokumentit käännetään kolmelle kielelle

Tavoite:

Ylioppilaskunnan keskeiset edunvalvontaan liittyvät dokumentit käännetään kolmelle kielelle niin, että kielivähemmistöihin kuuluvat voivat seurata ylioppilaskunnan toimintaa, osallistua siitä käytävään keskusteluun ja vaikuttaa siihen täysipainoisesti. Arkipäivän sujuvuuden kannalta tärkeät esimerkiksi ylioppilaskunnan palveluihin ja toimintaan liittyvät ohjeet, tiedotteet ja muut dokumentit tarjotaan kolmella kielellä.

Toiminta:

- Keskeiset edunvalvontaan liittyvät dokumentit, kuten kannanotot, edustajiston hyväksymät linjapaperit, tiedotteet, julkaistut mielipidekirjoitukset sekä hallitusohjelma ja -päivitykset tai näiden tiivistelmät käännetään kolmelle kielelle pääsääntöisesti viikon sisällä julkaisemisesta.
- Halloped-hakuilmoitukset ja edustajistovaaleihin liittyvät tiedotteet julkaistaan kolmella kielellä samanaikaisesti.
- Edustajiston kokouskutsuissa otsikot kirjataan kolmella kielellä.
- Hallituksen pöytäkirjojen väliotsikot käännetään englanniksi ja ruotsiksi kuukauden kuluessa kokouksesta.
- Muista virallisista dokumenteista tarjotaan pyydettäessä tietoa ruotsiksi ja englanniksi. Esimerkiksi pöytäkirjat, päätösesitykset, talousarvio, tilinpäätös ja tase.
- Viikkotiedote käännetään kolmelle kielelle kahden päivän sisällä.

- Laajemmat oppaat, kuten oikeusturvaopas, halloped-opas ja yhdistysoppaat käännetään kolmelle kielelle niiden valmistuttua, pääsääntöisesti puolen vuoden sisällä.
- Muut oppaat käännetään soveltuvin osin kolmelle kielelle. Viestintäsektori arvioi käännösten päivitystarpeen vuosittain.
- Ylioppilaskunnan säännöt, asumiseen liittyvät ohjesäännöt ja asumisen infopaketit sekä AYY:n palvelupisteiden käyttämät sopimusluonnokset ja -tekstit, tarkastuslistat ja lomakkeet ovat tarjolla kolmella kielellä.
- Muut ylioppilaskunnan tuottamat esitteet, ohjeistukset, julkaisut, kyselyt sekä kalenteri tuotetaan resurssien puitteissa kolmella kielellä. Ylioppilaskunnan toimijoiden on selvitettävä tilannekohtaisesti mahdollisuus käyttää kääntäjäpalveluita.
- Erilaiset opasteet ja ilmoitukset kirjoitetaan kolmella kielellä.
- Edistetään monikielisyyttä AYY:n medioissa.
- Kolmikielisyyys näkyy AYY:n visuaalisessa ilmeessä ja tunnuksissa.

Kokonaisvastuu: viestintäsektori

2. Ayy.fi-sivusto on kolmikielinen

Tavoite:

Varsinkin staattinen materiaali on verkkosivuilla kolmella kielellä pääsääntöisesti täysin samansisältöisenä. Lähtökohtaisesti kaikki sivuilla oleva materiaali voi kiinnostaa kaikkien kieliryhmien opiskelijoita. Vain jos tieto koskee perustellusta syystä vain tietyn kieliryhmän jäseniä, voidaan se jättää kääntämättä.

Toiminta:

- Verkkosivuille lisättävä staattinen materiaali toimitetaan välittömästi kääntäjille.
- Nopeasti päivittyvästä materiaalista, kuten uutisista, tapahtumista ja keskusteluista, tarjotaan viitteellinen käännös kääntäjän, käännösohjelman ja tiivistelmien avulla.
- Yhdistyksiä kannustetaan verkkosivuilla ja koulutuksissa lisäämään tiedot tapahtumistaan sivuille monikielisesti.
- Verkkosivuille lisätään kieliasioista vastaavat henkilöt yhteystietoineen.

Kokonaisvastuu: viestintäsektori

3. Tapahtumat ja toiminta avoimia kaikille kieliryhmille

Tavoite:

Myös kielivähemmistöihin kuuluvien on helppo osallistua ylioppilaskunnan ja sen piirissä toimivien yhdistysten tapahtumiin ja toimintaan. Eri kieliryhmiin kuuluvien opiskelijoiden välinen vuorovaikutus on vilkasta.

Toiminta: •

- Tapahtumien mainokset, kutsut ja oheismateriaali rohkaistaan tekemään monikielisesti.
- Ylioppilaskunnan tapahtumissa pyritään lisäämään kielivähemmistöille sopivaa ohjelmaa.
- Yhdistyksiä ja vapaaehtoisia kannustetaan tiedottamaan toiminnastaan monikielisesti ja järjestämään myös kielivähemmistöille soveltuvaa toimintaa ja tapahtumia. Yhdistyksiä rohkaistaan nimittämään kansainvälisyysvastaava, jonka tehtävä on muun muassa huolehtia englannin kielen käytöstä yhdistyksen tiedotuksessa ja toiminnassa.
- Kaikkia toimijoita rohkaistaan käyttämään arkipäiväisessä viestinnässä, esimerkiksi sähköpostilistoilla, koulutuksissa ja erilaisissa tilaisuuksissa tiivistelmiä, mikäli tarkan käännöksen tuottaminen on liian kuormittavaa.

Vastuu: järjestö- ja kulttuurisektori

4. Kielivähemmistöjen edustajat mukana vaikuttamistyössä

Tavoite:

Myös kielivähemmistöihin kuuluvilla on aito mahdollisuus vaikuttaa ylioppilaskunnan ja yliopiston toimintaan.

Toiminta:

- Edustajistoryhmiä rohkaistaan huomioimaan kielivähemmistöt kaikessa toiminnassaan, erityisesti edustajistovaalien ehdokasrekrytoinnissa ja kampanjoinnissa.
- Edustajiston kokouksiin järjestetään englanninkielinen simultaanitulkkaus, mikäli paikalla on suomea osaamattomia henkilöitä. Kokouspuheenvuorot voi pitää suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.
- Sähköpostilistalla kannustetaan käyttämään englantia tai vähintään englanninkielisiä lyhennelmiä ja otsikoita.
- Edustajiston iltakouluissa ei ole tulkkausta, mutta englantia ja ruotsia voidaan käyttää tarpeen mukaan. Esitelmien ja alustusten kalvot pyritään tekemään englanniksi ja erikoistermit niissä mainitaan sekä suomeksi, englanniksi että ruotsiksi soveltuvin osin.
- Edustajiston kokouksissa käsiteltävä materiaali toimitetaan kolmella kielellä. Käännökset toimitetaan viimeistään viisi päivää ennen kokousta. Dokumentista käännetään vain

viimeinen kokousta edeltävä versio ja työstöversioista toimitetaan lisätietoa pyydettyäessä.

- Ylioppilaskunta rohkaisee kielivähemmistöjen edustajia hakeutumaan halloped-paikoille ja tukee näitä tehtävässään.

Kokonaisvastuu: kansainvälinen ja koulutuspoliittinen sektori

5. Henkilökunnan tuki ja koulutus

Tavoite:

Henkilökunta kykenee toimimaan kolmella kielellä eikä koe kolmikielisyyttä kuormittavaksi tai oman työn kannalta kielteiseksi asiaksi. Henkilökunnalla on kolmikielisyyden toteuttamiseksi riittävä tuki ja resurssit. Kieliohjesäännön toteuttaminen ei jää vain tiettyjen sektorien vastuulle, vaan kaikki toimijat ottavat sen oma-aloitteisesti huomioon omassa työssään.

Toiminta:

- Henkilökunnalle järjestetään säännöllisin väliajoin koulutuksia, jossa käydään läpi selkeät käytännöt kääntäjästä ja eri kielten käytöstä.
- Henkilöstön kanssa voidaan sopia kunkin omien työtarpeiden mukaisen kielikurssin suorittamisesta työnantajan tuella.
- Uusia työntekijöitä palkattaessa riittävä kielitaito ja myönteinen asenne vieraiden kielten käyttöön on mukana rekrytointikriteerinä.

Kokonaisvastuu: pääsektori

6. Edunvalvonta

Tavoite:

Aalto-yliopisto on kansainvälinen yliopisto, joka tarjoaa opiskelijoilleen monipuoliset mahdollisuudet kansainväliseen opiskeluympäristöön ja laadukkaaseen opetukseen kolmella kielellä.

Toiminta:

- Edistetään kielistrategian kappaleen 4 mukaisia edunvalvontatavoitteita yhteistyössä Aalto-yliopiston ja muiden sidosryhmien kanssa.

Kokonaisvastuu: kansainvälinen sektori